

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 1957, sp. zn. 1 Tz 141/57

Číslo: 91/1957

Právní věta:

Prokurátor je povinen dbát, aby již v přípravném řízení byly dostatečně vyšetřeny všechny okolnosti potřebné k náležitému posouzení věci. Přesto však není skutečnost, že nebyl v přípravném řízení vyžádán výpis z rejstříku trestů nebo že nebyla vyšetřena pověst obviněného nebo jiná podobná okolnost soudem snadno zjistitelná, zpravidla důvodem k vrácení věci prokurátoru k došetření (§ 199 odst. 1 písm. d) tr. ř.), pokud nejde o vyšetření okolnosti rozhodné pro posouzení kvalifikace trestného činu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 15.08.1957

Spisová značka: 1 Tz 141/57

Číslo rozhodnutí: 91

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Přípravné řízení, Prokurátor, Řízení přípravné, Vrácení věci prokurátoru k došetření

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Okresní prokurátor ve Vimperku podal na obviněného obžalobu pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 245 odst. 1 písm. a) tr. zák., kterého se obviněný dopustil podle tvrzení obžaloby tím, že v provozních místnostech Masného průmyslu při zaměstnání odcizil vnitřnosti a maso.

Lidový soud ve Vimperku usnesením projednav předběžně obžalobu ve veřejném zasedání, rozhodl, že se věc vrací prokurátoru k došetření (§ 199 odst. 1 písm. d) tr. ř.). Svoje usnesení odůvodnil lidový soud tím, že spis obsahuje zprávu o pověsti obviněného vypracovanou vyšetřujícím orgánem, avšak ve spisech není podkladu pro závěry v této zprávě uvedené, zejména však nebyl učiněn dotaz, který by vyšetřil pracovní morálku a pověst obviněného u zaměstnavatele. V důsledku toho – jak uvádí dále usnesení lidového soudu – nemůže soud v hlavním líčení uložit takový trest, který by splňoval účel požadovaný trestním zákonem.

Krajský soud v Českých Budějovicích zamítl stížnost okresního prokurátora v podstatě z důvodů uvedených lidovým soudem.

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem zrušil usnesení krajského i lidového soudu a lidovému soudu nařídil, aby ve věci dále jednal.

Odůvodnění:

Generální prokurátor ve stížnosti pro porušení zákona uvádí, že výsledky přípravného řízení dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soud, neboť věc byla dostatečně objasněna. Případná nutnost dalšího prověření osoby obviněného nemění nic na tom – dodává stížnost pro porušení zákona – že při podávání obžaloby prokurátorem u soudu byla věc dostatečně objasněna s hledisek, se kterých má soud přezkoumat obžalobu při předběžném jejím projednání. Generální prokurátor navrhl, aby napadené usnesení bylo zrušeno.

Napadeným usnesením byl porušen zákon.

V přípravném řízení mají být ovšem dostatečně vyšetřeny okolnosti potřebné k posouzení případu, k při čemž vyšetřovací orgány postupují z vlastní iniciativy (§ 182 odst. 2 tr. ř.). Co platí v tomto směru o vyšetřovacích orgánech, platí o všech orgánech činných v trestním řízení, tedy i o prokurátoru a ovšem i o soudu (§ 2 odst. 3 tr. ř.).

Okolnostmi, potřebnými k posouzení případu, nutno rozumět všechny okolnosti rozhodné pro spravedlivé rozhodnutí. Tuto zásadu vyjadřuje § 1 odst. 1 tr. ř., když uvádí, že účelem tohoto zákona (t. j. zákona o trestním řízení soudním) je upravit řízení o trestných činech tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni.

Je proto správný názor krajského soudu vyslovený v napadeném usnesení, že si nelze při posuzování konkrétního trestného činu určitého obviněného odmyslit osobu obviněného od trestného činu, který spáchal a pro který je stíhán, a hodnotit jeho osobu teprve dostatečně v hlavním líčení jen v souvislosti s ukládáním trestu.

Odporuje tudíž naznačeným zásadám trestního řízení, jestliže orgány činné v přípravném řízení nedbají též o zjištění všech okolností osvětlujících náležitě osobu pachatele, jeho třídní profil, jeho pověst, poměr k práci, poměr k lidově demokratickému řádu a poměr k spoluobčanům. U trestných činů majetkových, zejména však u trestných činů namířených proti socialistickému vlastnictví (a o takový případ se jedná v souzené věci) bude významným té zjištění poměru obviněného k cizímu, především však k socialistickému vlastnictví.

V některých případech osoba pachatele bude významná dokonce při posuzování povahy trestného činu s hlediska správného použití zákona (tedy při posouzení kvalifikace trestného činu), takže náležitá charakteristika osoby obviněného bude tu přímo nutná k náležitému objasnění věci. Tak je tomu u trestného činu příživnictví (§ 188 a) tr. zák.), kde je třeba zjistit, zda je dán znak, že jde o osobu žijící nekalým způsobem a vyhýbající se práci, nebo u trestného činu pobuřování (§ 81 tr. zák.), u záškodnictví (§ 84 tr. zák.), u sabotáže (§ 85 tr. zák.), kde je bezpodmínečně třeba zjistit, zda obviněný jednal z nepřátelství k lidově demokratickému řádu, což znamená zjištění pohnutky obviněného, jež je zde známkou trestného činu. Na pohnutky však lze namnoze usuzovat především z osoby obviněného, z celkové jeho charakteristiky, při čemž bude významné i třídní hledisko.

Než i pro posouzení okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby, které je třeba považovat rovněž za znaky trestného činu, bude nezřídka osoba obviněného a v důsledku toho její zevrubná charakteristika důležitým předpokladem pro správné posouzení věci (recidiva u §§ 150, 153, 190 odst. 4 písm. a), § 245 odst. 2 písm. c) tr. zák., otázka, zda byl čin spáchán výdělečně s hlediska § 76 odst. 4 tr. zák. a pod.). Právě tak je tomu u majetkových deliktů s nepatrnou škodou, kde otázka nebezpečnosti činu pro společnost vzhledem k osobě pachatele je důležitá pro posouzení, zda jde o

trestný čin, či toliko o přestupek podle trestního zákona správního nebo o kárné, provinění podle zákona č. 25/1957 Sb.

V takových případech neúplné vyšetření těchto okolností, na nichž závisí ta nebo ona kvalifikace trestného činu, nutno považovat za důvod vrácení věci prokurátoru k došetření podle § 199 odst. 1 písm. d) tr. ř. za účelem jejího náležitého objasnění.

Kdyby v takových případech měl teprve soud vyšetřit okolnosti podmiňující správné právní posouzení věci, hrozilo by nebezpečí nutnosti postupovat později po případě podle § 239 odst. 1 věty první nebo § 239 odst. 2 tr. ř. reps. u odvolacího soudu podle § 282 odst. 2 písm. b) tr. ř. S hlediska zásady uvedené v § 1 odst. 2 tr. ř. však je povinnosti orgánů činných v trestním řízení, aby učinily vše k náležitému objasnění věci dříve, než dojde k přijetí obžaloby, aby tím bylo zabráněno průtahům, nimž nutně vede postup soudů podle cit. ustanovení.

Avšak i jinak spravedlivé potrestání pachatele trestného činu, k němuž podle ustanovení § 1 odst. 1 tr. ř. v souvislosti s ustanovením § 2 odst. 3 a § 182 tr. ř. má směřovat celé trestní řízení, tedy všechna jeho stadia, a o něž mají dbát všechny orgány činné v trestním řízení, vyžaduje s hlediskem § 17 odst. 1 a § 19 odst. 1 tr. zák. (a po příp. i § 30 tr. zák.), aby byly náležitě zjištěny okolnosti týkající se osoby pachatele, jak byly výše naznačeny. Mají proto být z tohoto důvodu zásadně vyšetřeny dříve, než podá prokurátor obžalobu u soudu. Zabezpečí to splnění dalšího účelu trestního řízení, t. j. co nejrychleji věc projednat. S tohoto hlediska ukládá § 1 odst. 2 tr. ř. opět všem orgánům činným v trestním řízení, tedy i soudům, povinnost dbát urychleného projednání věci.

Jde tu totiž o splnění jedné ze stěžejních zásad trestního práva. Neboť urychlené projednání trestní věci souvisí úzce s výchovným působením trestního řízení jak na pachatele, tak i na ostatní členy společnosti.

Z toho ovšem vyplývá, že tam, kde se nejedná o vyšetření okolností rozhodných pro posouzení kvalifikace trestného činu, není skutečnost, že nebyl v přípravném řízení vyžádán výpis z rejstříku trestů nebo vyšetřena pověst obviněného nebo jiná podobná okolnost soudem snadno zjistitelná, zpravidla důvodem k vrácení věci prokurátoru k došetření podle § 199 odst. 1 písm. d) tr. ř., i když je jinak povinností vyšetřovacích orgánů, aby tyto skutečnosti vyšetřily již v přípravném řízení (§ 182 odst. 2 tr. ř.). Naopak v zájmu zamezení průtahů, o něž má dbát vždy i soud, bude na soudu, aby uvedené doplnění provedl po dojití obžaloby.

Těchto zásad nižší soudy v souzené věci nedbaly. Neuvažily, že – aniž se zde jednalo o okolnosti rozhodné pro správné použití zákona – zjištění charakteristiky obviněného s hlediska, které uvádí krajský soud (chování obviněného na pracovišti a jeho poměr k práci a k socialistickému vlastnictví), záviselo na několika málo celkem jednoduchých dotazech, o nichž se rovněž zmiňuje krajský soud v napadeném usnesení (dotaz u orgánů závodní skupiny ROH a u MNV). Toho bylo možno dosíci daleko rychleji, kdyby se byl na tyto skutečnosti dotázal lidový soud, než při postupu, který soudy volily, to tím spíše, že zpráva o pověsti obviněného a výpis z rejstříku trestů již byly ve spisech založeny.

Protože krajský soud pochybení lidového soudu v naznačeném směru nenapravil, rozhodl proti zásadě vyslovené v ustanovení § 1 odst. 2 tr. ř., s níž nebyl v souzeném případě slučitelný postup podle § 199 odst. 1 písm. d) tr. ř. Zvolil-li krajský soud přesto tento postup, porušil zákon v ustanovení § 199 odst. 1 písm. d) tr. ř.